

f) November 13-án, Szőkefalván, 72 éves korában elhunyt özv. Péterffy Mihályné Gvidó Katica, a dicsőszentmártoni egyházközség volt énekvezére, Gvidó Béla egykori közismert küküllőköri esperes leánya. Dicsőszentmártonban végbement temetésén a szolgálatot Fazakas Endre helybeli lelkész végezte.

g) November 14-én 83 éves korában Marosvásárhelyen eltávozott az élők sorából özv. Bálint Ödönné Nagy Irma, volt homoródkarácsonyfalvi lelkész-esperes özvegye. Hitvestársa mellé temették Homoródkarácsonyfalván. A temetési szertartást Lakatos Gyula helybeli lelkész és Báró József esperes végezték.

h) Február 2-án 46 éves korában, Nagyváradon hosszú, súlyos szenvedés után elhunyt Boda Józsefné Zádori Éva, nagyváradai lelkész hitvestársa. Temetésén a szolgálatot Benedek Sándor esperes és Székely László volt nagyváradai lelkész, nyugdíjintézeti előadó végezték.

Az örökkévaló világba távozott testvéreinkre, azokkal az egyszerű, buzgó híveinkkel együtt, akiknek névszerinti felsorolására lehetőségünk nincs, kegyelettel emlékezünk. Emlékük legyen áldott.

* * *

Hálásan köszönöm munkatársaimnak, egyházi főjegyzőnek és teológiai tanároknak, központi tisztviselőknek, főgondnokoknak és felügyelőgondnokoknak, espereseknek, lelkészeknek, Főtanács és Egyházi Képviselő Tanács tagjainak, egyházközségi gondnokoknak, keblitanácsosoknak és egyszerű, buzgó, becsülettel dolgozó és áhítatos lélekkel imádkozó híveknek bizalmát, támogatását, segítségét és egyházszeretetét. A gondviselő Isten áldja meg hazánkat, annak vezetőit és minden állampolgárát, egyházunk minden rendű és rangú hívét, határokon túli testvéreinket és e föld minden jóakarát, önmagából a békesség és szeretet szellemét árasztó emberét.

Dr. A. GOUNELLE

SZEMÉLYES HIT*

A protestantizmus mindég hangsúlyozta a személyes hit értékét és fontosságát. Mi értendő e fogalmon? A válasz ez lehetne: olyan hit, amelyre jellemző az eretnekség, a felelősség, a megfontoltság és a tolerancia.

Eretnekség. E szó görög eredetű, és választást jelent. Az eretnek olyan ember, aki megválogatja hitének tárgyát és gyakorlatát, semmit nem bíz a véletlenre, és semmit nem hagy magára erőszakolni. Soha nem fogadja el kritikátlanul a tekintélyek tanítását és vallásos gyakor-

* Megjelent az *Évangile et Liberté* c. lap 1982. évi 1-ső számában; franciából fordította Bajor János.

latát. Valójában nem gépiesen mond ellent s nem következetesen ellenzéki — de ugyanúgy nem mindenben helyeslő és feltétel nélkül engedelmes. Mindenkor mérlegel és ítéletet gyakorol, mindent igyekszik helyére tenni. 1529-ben a speyeri zsinaton azok, akik tiltakoztak (innen a protestáns név) V. Károly döntése ellen, aki be akarta tiltani a lutheránus mozgalmat, kijelentették: ... „ami pedig Isten dicsőségét, az üdvösséget és boldogságot illeti, mindenki személyesen felelős önmagáért és tetteiért, senki nem hivatkozhat arra, hogy a többség akarátát követte“. Nem tartozik sem a gyülekezetre, sem a zsinatra, sem a pápára, sem az ökumenikus tanácsra eldönteni, hogy én miképpen gondolkodom, mit hiszek és miként látom jól cselekedni. Ez az én személyes ügyem. Az eretnokség feltételezi a szabadságot. Létét a megfontolás és szabad döntés határozza meg. Amikor azt hallom, hogy sok katolikus már nem minősíti eretnokségnek a protestantizmust, örülök állásfoglalásuknak, de ugyanakkor nyugtalan és szomorú is vagyok; mert ez azt jelenti számukra, hogy a protestantizmus már nem mérlegelés és választás eredménye, hanem alkalmazkodás. Véleményem szerint a kereszténységben léteznie kell egy örök eretnokségnek, s az eretnekek jelenlétének, vagyis a választás lehetőségének. A személyes hit feltételezi az eretnokséget.

Ez a hit felelősség-vállaló. Ezt úgy értem, hogy az ember meghallgatja a véleményeket és felel azokra, vagyis dialógust folytat. Véleményt alkotni, eretneknek lenni a hit kérdéseiben nem jelent elzárkózást és minden áron való egyénieskedést. Nem jelenthet egy olyan befeléfordulást, amely nem veszi tudomásul mások véleményét és azt, ami körülöttünk történik. A felelős ember egybeveti nézeteit a másokéval, elfogadja a vitát és a kritikát, odafigyel a külső ajánlásokra, véleményekre, s még ihletést is nyer azokból. A felelős ember nem olyan, mint a süket, aki csak monologizál a pusztában, így akarván megőrizni szabadságát és személyiségét. Senkinek sincs joga diktálni az én hitemet, annak a sajátomnak kell lennie, hogy hiteles legyen — de meggyőződésemmek és szavaimnak bele kell illeszkedniök egy tapasztalatcsere hálózatába, mintegy a többi szólam zenei együtthangzásába. Természetesen és mindenekelőtt Isten szavával kell összhangban lennem. A keresztény ember számára meghatározó az, amit a Lélek sugall nekünk a Biblián keresztül. Elsőrendben ezzel a hanggal és szellemmel szemben vagyunk felelősök és felelettel tartozók. Ugyanakkor másokra is figyelünk, mert Isten mások által is szólhat hozzánk. A meghallgatást követnie kell az ítéletalkotásnak és választásnak (még a bibliai szövegeket is mérlegelni kell, hisz ott sem minden egyforma értékű, nem egy síkon mozgó); így születhet meg az egyéni döntés. Felelősnek lenni egyet jelent a válaszadással azokra a hangokra, véleményekre, amelyeket hallunk, és azokra a körülményekre, amelyekben élünk.

A személyes hit átgondolt és megfontolt. Azt mondtuk, hogy az eretnokség nem tűri a parancsolást a hitbeli kérdésekben. Mindenkor ítéletalkotást tételez fel. Ebből nyilvánvalóan következik az, hogy e hitnek átgondoltnak kell lennie. Sokak számára a hit kizárja a gondolkodást. Sokszor hallani (sajnos nem ok nélkül), hogy a vallás kedveli a ködösítést és butítást. Sok hívő valóban irtózik az átgondolástól, attól tartván, hogy az aláaknázza és lerombolja a hitet. Valaki egyszer azt mondta nekem: Önök, teológusok, veszélyes emberek, az Egyháznak el kellene hallgattatnia önöket, mert azt kívánják az emberektől, hogy gondolkodjanak; a vallás nem megfontolást jelent, hanem engedelmes-

seget és alázatot. Ez az álláspont számomra teljesen hibás. Véleményem szerint éppen a gondolkodás hiánya teszi törékennyé a hitet, mert az nem tudja megvédeni önmagát, ha saját alapjait sem ismeri helyesen, s ezáltal olyan képtelen hiedelmekbe sodródhatik, amelyek a legszere nyebb vizsgálatot sem bírják el. Félni a gondolkodástól annyi, mint félni az igazságtól. Nem feledhetjük, hogy Istent nemcsak teljes szívünkéből és lelkünkéből kell szeretnünk, hanem teljes értelmünkéből is. A szabadelvű kereszténység ma is, mint mindenkor, erőfeszítéseket tesz, hogy átgon dolja a hit dolgait, s én úgy vélem, ez helyes még akkor is, ha ezzel bizonyos kockázatot vállal. (De vajon milyen hit az, amely fél a koc kázattól?) Élni a gondolkodás képességével annyi, mint élni a szabad sággal, a felelősség vállalásával és a hitelességgel. Értelem nélkül nincs személyes hit.

Végül mit jelent a tolerancia, a vallásos türelem? A választás, ame lyet gyakorolunk s a válaszok, amelyeket adunk a kérdésekre és ese ményekre sokfélék lehetnek, különbözhetnek. Nem mindég egyezünk másokkal. Körülményeink, érzékenységünk, gyakorlatunk, gondolataink és hagyományaink sokszor eltérők — ez természetes. Csak egy zsarnoki módszer egységesítheti az összes nézeteket, véleményeket, csak az ered ményezhet teljes egyhangúságot. De az ilyen egybehangzó közvélemény egyben a teljes elszemélytelenedést is jelenti. Ha elfogadjuk a személyes hit fontosságát, akkor tudomásul kell venni a különbözőségeket is. Ha én ragaszkodom nézeteimhez, hitemhez, nyilván más is így van a saját jával, ezért el kell fogadnom, hogy az ő választásuk, elvi döntéseik nem az enyéim, és hogy ők nem ugyanazokban eretnekek, mint én. Le hetek más nézetten mint ők, de tisztelnem kell másokat, még ha úgy vélem is, hogy tévednek. Beszélhetek velük, vitatkozhatom velük, és meg kell kísérelnünk közös nevezőre, megegyezésre jutni. Nincs jogom elítélni, kizárni senkit csak azért, mert nem úgy gondolkodik, mint én, vagy a többség. Ha következetes vagyok, nem hihetem, hogy mindenki nek ugyanazon a nézetten kell lennie. Mindenki a saját módján és viszonyában él Istennel. A személyes hit feltételezi a pluralista egyházat, s abban áll az egység, hogy odafigyeljünk egymásra, párbeszédet folyta tunk és tiszteljük, szeretjük egymást nézetkülönbségeink ellenére (ami nem is olyan könnyű).

Sok teológus vallja, hogy Isten meggyőzni akar minket, nem kény szeríteni — nem parancsol, hanem megpróbál jobb belátásra bírni. Azért tesz így, mert tiszteli személyiségünket és szeretet. Nekünk is így kell tennünk. Meg kell tanulnunk az igazi toleranciát, amely nem tehetet lenség és közönyösség, hanem annak elismerése, hogy nincs egyedül üdvözítő, kétségbevonhatatlan hit — csak személyes hit van.

LŐRINCZI LÁSZLÓ

TALÁLKOZÁSAIM BALÁZS FERENCCEL*

Szent-Iványi Sándor és Balázs Ferenc főiskolai tanulmányaikat folytatták (a Harvard egyetemen, illetve a Berkeley Unitarian College-

* Megjelent a *Falvak Dolgozó Népe* 1982. márc. 20-i számában.